

شهروندان ایران دارای حق قانونی دسترسی به اطلاعات هستند

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در سال ۱۳۸۸ تصویب و در سال ۱۳۹۳ اجرایی شد. طبق این قانون شما حق دارید بدانید مقامات بودجه عمومی را چطور خرج می‌کنند، خدمات عمومی را چطور اداره می‌کنند و تصمیم‌گیری‌شان چگونه انجام می‌شود. یعنی مثلاً حق دارید از امنیت بیمارستان محل‌تان؛ تاثیر زیست‌محیطی پروژه‌های جدید ساختمانی؛ یا بودجه مدرسه فرزندتان باخبر شوید. شما در ضمن می‌توانید از دستگاه‌های دولتی خواهان دریافت اطلاعات مربوط به خودتان شوید از جمله اطلاعات مربوط به پزشکی یا تامین اجتماعی.

اردیبهشت ۱۳۹۷

برای اطلاعات بیشتر راهنمای قدم به قدم ما را دنبال کنید:

۱ چه کسی می‌تواند تقاضای اطلاعات کند؟

تمام شخصیت‌های حقوقی و حقیقی ایرانی حق دسترسی به اطلاعات دارند.

۲ خواهان چه نوع اطلاعاتی می‌شود شد؟

می‌توانید خواهان هر نوع اطلاعاتی شوید از جمله اسناد کتبی، فایل‌های صوتی-تصویری، تصاویر و داده‌های موجود در هر شکل فیزیکی یا الکترونیکی، مادام که به نوعی ثبت و ضبط شده باشند.

۳ آیا برای دریافت اطلاعات نیاز به دلیلی قانونی دارید؟

نه. مطابق قانون شما برای ارائه تقاضا نیازی به ارائه دلیل قانونی ندارید. ماده هفت این قانون حتی صراحتاً می‌گوید که موسسات عمومی نمی‌توانند «از متقاضی دسترسی به اطلاعات هیچ‌گونه دلیل یا توجیهی» جهت تقاضا مطالبه کنند.

۴ موسساتی که شامل این قانون می‌شوند

این قانون شامل تمام موسسات عمومی در قوای مجریه، مقننه و قضایی می‌شود؛ همچنین نهادهای مرتبط و زیر نظر آن‌ها و همچنین استانداری‌ها و شهرداری‌ها. و در ضمن موسسات خصوصی که خدمات عمومی ارائه می‌کنند. اما قانون شامل نهادهایی که تحت نظر رهبری هستند نمی‌شود مگر به اجازه خود ایشان.

چگونگی ارائه تقاضا

ارائه تقاضا چند راه مختلف دارد:

- ارائه اینترنتی فرم از طریق درگاه اینترنتی (وبسایت) موسسه
- استفاده از دولت الکترونیک
- ارسال با پست
- تقاضای شخصی با مراجعه به واحد اطلاع‌رسانی هر موسسه

هنگام تسلیم تقاضا باید اطلاعاتی در مورد خودتان ارائه کنید از جمله نام، شماره شناسنامه یا شماره ثبت ملی (برای شخصیت‌های حقوقی)؛ و شماره تلفن ایرانی. برای استفاده از دولت الکترونیک، باید با استفاده از کد ملی‌تان ثبت نام کنید.

«کارپوشه ملی ایرانیان» در مرداد ۱۳۹۶ جهت تقاضای اطلاعات درباره خود برپا شد. شما به عنوان یک شهروند ایرانی می‌توانید خواهان صندوق پستی اینترنتی داخلی شوید و یا به <http://accounts.post.ir> مراجعه کنید. برای فعال کردن حساب خود می‌توانید با کارت ملی خود به دفاتر پستی مراجعه کنید.

دولت الکترونیک

وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات درگاهی اینترنتی دارد (<http://foia.iran.gov.ir>) که در آن می‌توانید ارائه یا دریافت تقاضا کنید و خواهان تجدیدنظر شوید. این وبسایت قرار است راه اصلی متقاضیان برای تقاضای اطلاعات باشد و با بسیاری موسسات عمومی مرتبط شده است.

شکل اطلاعات

می‌توانید از موسسات بخواهید به یکی از شیوه‌های زیر اطلاعات را در اختیارتان بگذارند:

- اینترنتی از طریق نشانی ایمیل‌تان
- اینترنتی از طریق کارپوشه ملی ایرانیان
- کتبی، از طریق پست به آدرس و کد پستی که خودتان ارائه کرده‌اید
- کتبی، به صورت حضوری.

زمان انتظار چقدر است؟

۱۰ روز

موسسات عمومی و خصوصی موظفند ظرف ده روز کاری پاسخ دهند. این موسسات موظفند هنگام تصمیم‌گیری درباره سرعت پاسخ‌گویی «ماهیت، فوریت و ضرورت» تقاضا را در نظر بگیرند.

موسسات عمومی باید بلافاصله به متقاضی، رسید کتبی یا الکترونیکی ارائه کنند که شامل تاریخ و شماره ثبت باشد. تقاضا را می‌توان از طریق درگاه اینترنتی پیگیری کرد.

هزینه‌ها

بعضی تقاضاها شاید منجر به هزینه شوند. نهادهای اجرایی می‌توانند از طریق فروش انتشارات و نرم‌افزارهای خود برای پوشش هزینه‌های خدماتی کسب درآمد کنند، البته به شرط تایید چنین تعرفه‌هایی توسط کمیسیون. سایر موسسات نیز اجازه دارند برای خدمات خود دریافت هزینه کنند. اما تا بحال بیشتر تقاضاها به صورت رایگان پاسخ گرفته‌اند.

جلوی ارائه چه اطلاعاتی را می‌توان گرفت؟

قانون هشت استثنا معین کرده. در صورتی که اطلاعاتی به یکی از موارد زیر مربوط شود می‌توان جلوی ارائه آن را گرفت:

- اسرار دولتی
- حمایت از حریم خصوصی
- اطلاعات تجاری
- امنیت و آسایش عمومی
- پیشگیری از جرایم یا کشف آن‌ها، بازداشت یا تعقیب مجرمان
- ممیزی مالیات یا عوارض قانونی یا وصول آن‌ها.
- اعمال نظارت بر مهاجرت به کشور.

در ضمن جلوی تقاضایی را می‌توان گرفت اگر «شامل اطلاعاتی [باشد] که موجب هتک عرض و حیثیت افراد یا مغایر عفت عمومی و یا اشاعه فحشا» بشود.

اما این استثناها مربوط به اطلاعاتی که راجع به وجود یا بروز خطرات زیست‌محیطی و یا تهدید سلامت عمومی باشند نمی‌شود.

در موارد زیر هم می‌توان تقاضاها را رد کرد:

- اگر موسسه‌ای تقاضا را ناکامل بداند یا اطلاعات کافی ارائه نشده باشد. متقاضی می‌تواند اطلاعات ناقص را متعاقباً ارائه کند.
- تقاضا مربوط اسناد یا اطلاعاتی باشد که علناً منتشر شده‌اند و از طریق درگاه موسسه قابل دسترسی هستند.

شکایت

۹

اگر با تقاضای اطلاعات موافقت نشد، موسسه باید به متقاضی دلایل حقوقی ارائه کند.

اگر باور دارید که تقاضای شما به صورت غیرقانونی رد شده است می‌توانید به کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شکایت ببرید.

شکایت را می‌توان از طریق دولت الکترونیکی و یا مستقیماً نزد کمیسیون انجام داد.

اگر موسسه‌ای به تقاضای شما پاسخ نداد می‌توانید در دادگاه شکایت و تقاضای تجدیدنظر کنید. طبق قانون اساسی ایران، از نهادهای دولتی، از جمله کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، می‌توان به دیوان عالی اداری شکایت برد. این شکایت را می‌توانید به صورت حضوری یا اینترنتی از طریق وبسایت قوه قضائیه به نشانی adliran.ir ارائه کنید. این وبسایت هم اطلاعات لازم در مورد چگونگی ارائه شکایت به دیوان عالی اداری را ارائه کرده:

<https://divan-edalat.ir/show.php?page=documents>

شماره تلفن دبیرخانه: ۰۲۱۸۸۷۱۴۸۴۳

ایمیل: commission@iran.ir

فاکس: ۰۲۱۸۸۷۱۵۳۱۶

۱۰ وظیفه انتشار

مؤسسات عمومی و خصوصی در ضمن مکلفند خود فعالانه و بدون درخواست تقاضا اطلاعاتی راجع به فعالیت‌هایشان منتشر کنند. از آن جمله اطلاعاتی در مورد:

- وظایف و تکلیف‌های قانونی
- قوانین و مقررات مربوط به فعالیت‌های هر موسسه
- سلسله‌مراتب سازمانی و مسئولیت‌های هر فرد درون موسسه، تا پایین‌ترین سطح
- فهرست کامل مدیران و مسئولان
- فهرست تمامی نهادهای فوق و تحت هر موسسه و راه‌های دسترسی به آنها
- صفحه‌ای برای ارائه امکان شکایت در مورد فعالیت‌های موسسه
- اعلان مزایده و واگذاری‌ها و آخرین اخبار مربوط به آنها.

۱۱ جریمه

طبق ماده ۲۲ نقض عامدانه مقررات این قانون از جمله محدود کردن دسترسی به اطلاعات که خلاف قانون باشد، حذف یا دستبرد در اطلاعات و یا عدم بررسی به موقع منجر به جریمه نقدی می‌شود. میزان جریمه از ۳۰۰ هزار تا ۱۰۰ میلیون ریال تعیین شده.

۱۲ ارائه تقاضا از بیرون از ایران

تمام شهروندان ایرانی حق ارائه تقاضا را دارند چه داخل کشور باشند، چه خارج. اما باید اطلاعاتی را که در بالا تحت عنوان «چگونگی ارائه تقاضا» آوردیم ارائه کنید. به نظر می‌رسد برای ایجاد صفحه در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات داشتن شماره ثبت شده در ایران هم ضروری باشد.

۱۳ اطلاعات بیشتر

برای اطلاعات بیشتر در موارد زیر به article19.org/region/iran مراجعه کنید:

- قوانین و مقررات
- درگاه ارائه تقاضای اطلاعات
- تحلیل و بررسی قانون آزادی اطلاعات ایران